

JOSIP JERAS:

Deklice iz preteklosti.

j, to bo nekaj novega za deklice, ki ste čitateljice našega ljubega »Zvončka«.

»Kaj pa bo lepega, kaj?« radovedno izprašujete. Le bodite radovedne! Čim bolj boste, tem bolj se bom potrudil, da bom kar najbolj ustrezal vaši radovednosti.

Čisto dobro vem, da je vsaka od vas radovedna, kako so živele deklice v minulih časih, kako so se oblačile, kaj so delale. O vsem tem je napisal francoski pisatelj J. Jaquin (izgovori Žaken) lepo knjigo, ki jo bom v slovenskem jeziku deloma priobčil v letošnjem »Zvončku«.

Prej pa se naj še nekaj pomenimo! Ozrimo se za trenutek v preteklost!

Vprašanje, kdaj je bil rojen Kristus, marsikateri izmed vas ne dela nobene preglavice. Med mlajšimi pa so gotovo tudi take, ki bi ne mogle odgovoriti na to vprašanje. Zato jim povejmo mi: Kristus je bil rojen pred tisoč devetsto dvajset in petimi leti. Od njegovega rojstva dalje štejemo leta in teh je sedaj že 1925.

Kaj pa pred Kristusovim rojstvom? Tudi pred njim je bil svet, je bila zemlja, so živeli ljudje in živali. Poznamo precej dobro zgodovino starih Rimljanov, Grkov, Egipčanov, Perzijcev, Indijcev. Toda čimbolj se pomikamo od Kristusovega rojstva nazaj v prošlost, tem bolj je vse zavito v tajnost, in končno pridemo pri najstarejših dobah samo še do ugibanj. Pri tem zadenemo tudi na zagonetno vprašanje: Odkdaj obstoji svet. Na to vprašanje odgovarja naša vera: Od takrat, ko ga je ustvaril Bog. Kdaj pa je to bilo? Koliko let je od tega? Tu se ustavimo in nikjer ne najdemo odgovora. Tudi učenjaki so v tem siromaki in ne vedo odgovarjati. Mogoče je bil svet in je bila naša zemlja pred milijonom in še več leti; toda vse to je samo ugibanje. Zato si tudi mi ne belimo glave s tem vprašanjem!

Nekaj vendar vemo: da je bila pred več tisoč leti pred Kristusovim rojstvom tako zvana kamenena doba. Takrat so živeli ljudje v skalnatih votlinah, niso imeli oblek in so se zavijali v kože divjih živali, ki so jih pobijali z različnim kamenenim orožjem. Uživali so njihovo meso. Pozneje so se ljudje naseljevali na strmih gričih, obdanih od vode, ali pa so gradili tako zvana mostišča; to so bile stavbe na koleh, zgrajene nad vodo. Ostanke takih mostišč so odkrili pri nas na Ljubljanskem barju. Bavili so se mostiščarji z ribištvom, lovom, živinorejo in deloma tudi s poljedelstvom. Sejati so začeli pšenico, ječmen, lan in mak.

V bronastem veku so ljudje precej napredovali. Iz različnih rud so pridobivali kovine in kovali iz njih vsakovrstne predmete. Mešali so baker in cin in pridobivali na ta način zlitino bron. Takrat so se začeli ljudje pečati z obrtom in trgovino, z rudarstvom in plavžarstvom; povzdignili so poljedelstvo. Stanovali so že po vaseh v kočah, ki so bile zgrajene iz prsti in lesa. Izdelovali so z rokami lončeno posodo. Žito so mleli na čisto preprost način z neobdelanimi mlinskimi ploščami.

Zdaj postajate že nestrpne in se vprašujete: A kje so obljubljeni deklice? Samo še malo potrpljenja, zakaj o teh preteklih časih vam moram nekoliko povedati, da boste boljše razumele, kako in kaj je bilo v tistih časih.

V železnem veku, ki je pričel za bronastim, so narejali ljudje vse orožje in orodje iz železa, iz bronu le okraske, posode, čelade itd. Zidali so dobro utrjena mesta, ki so stala ali na osamljenih gorah ali pa v nižini, ponajveč ob sotočju dveh rek.

In tu smo pri starih Grkih, o katerih nam pripovedujejo zgodovinske knjige jako obširno, in potem pridejo Rimljani, stari vek, srednji vek, novi vek in najnovejši vek — doba, v kateri živimo tudi mi.

Le ne zamerite mi, če sem vas zadrževal tolika časa pri teh različnih vekih ali dobah; saj dosti vam o tem itak nisem povedal, mogoče še premalo. — Sedaj pa k deklicam!

KRA-GULA, DEKLICA IZ KAMENENE DOBE.

Kra-gula je sedela ob širokem kamenu, na katerem je gorel ogenj domačega ognjišča. Kra-gula je bila žalostna. Mislila je na bolesten obred, ki ga je videla prejšnji dan: Gro-ha, njenega starega očeta, lovca, poglavarja plemena, so pokopali v votlino mrtvecev čisto blizu jame, kjer so bivali svojci.

Pred pokopom so na nagrobni kamen položili Gro-ha, ki je bil zavrit v medvedovo kožo.

Za pas so mu vteknili njegovo sekiro iz obdelanega kamena in zraven njega je ležala sulica, čije ost je bila iz kresilnika (kremena). To je bilo potrebno, da se bo mogel na novem svetu, kjer bo večno živeti, braniti in pokazati, da je bil močan in vedno hraber. Možje niso pozabili priložiti njegovemu orožju hrane za dolgo in končno pot, ki jo je nastopil: velikega jelena, ki so ga zanj ubili.

Pred pokopom je bil pri vhodu v jamo zadnji obed v njegovi družbi, pogrebni obed, ki se ga je udeležilo vse pleme s sinovi in vnuki. Nato so za vedno zaprli grob nad starim poglavarjem.

Kra-gula je bila žalostna. Odkar so ji bili umrli starši, je bila vedno ljubljena Gro-hova. Gro-ho je bil sicer krut in divji lovec sirovega pogleda; napram njej pa je bil blag in nežen.

Na večer, ko je zašlo solnce in ko je padel hlad na dolino, sta sedla stari oče in vnukinja na prag jame blizu ognja, ki je ponoči odganjal nevarne živali: hijeno, leva, medveda.

Izpred jame je bil lep pogled na bistro reko, ki se je vila med rdečkastimi kameni, in oči so objele vse jame plemena, ki so zijale v polkrogu med skalovjem, na katerem so se vzpenjale divja trta in figova drevesa s širokimi zobčastimi listi.

Gro-ho ji je pripovedoval dosti zgodb, ki so navduševale Kragulo. Med temi je bila zgodba o Ognju. Gro-ho jo je čul od pradedu, katerega stari oče jo je bil doživel. — Takrat ni nihče videl Ognja. Da so se ljudje ubranili mraza, so se morali umakniti globoko v jame in se pokrivati s težkimi kožami divjih živali. Nekoč pa se je nebo stemnilo kakor ponoči; zlonosen zastor je zakril solnce in nendoma se je nad ljudmi odigrala strašna zgodba.

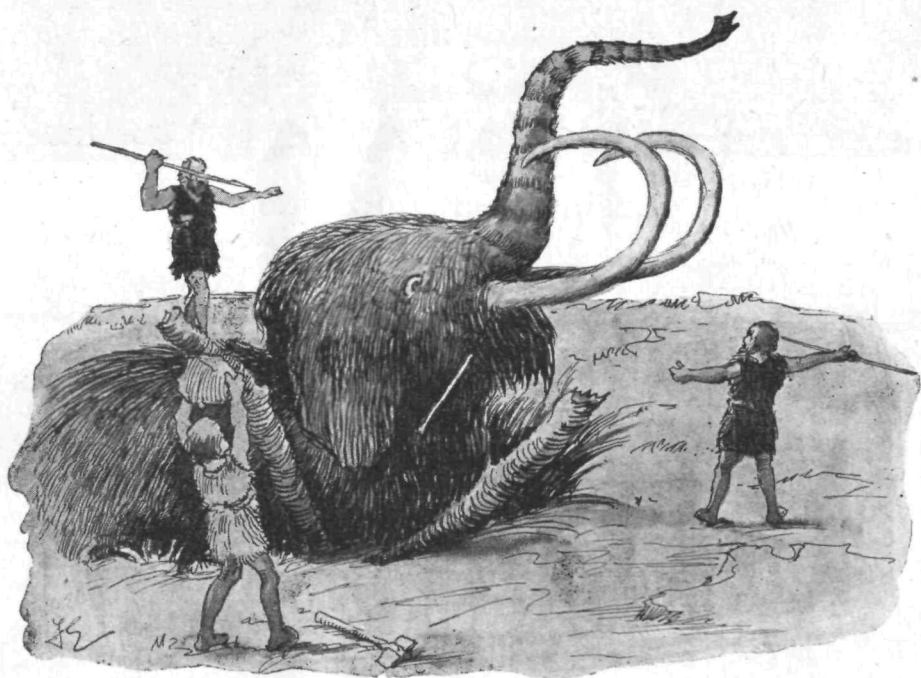
Nastalo je strahovito grmenje in treskanje, strašnejše od naraščajočih hudournikov in bolj vznemirjajoče kot hrušč in trušč črede mamutov tam v dolini. Po nebu so švigale svetle luči, in goreč trak je padel na bližnji gozd.

Drevesa so se užgala. Ko se je jeza tam gori pomirila, so se ljudje približali drevesom, ki so gorela. Na sebi so začutili nenavadno toploto; uganili so, da so dobili čudovit dar in da jim je bila razodeta nova sila.

Prinesli so ogenj na svoje domove z velikim spoštovanjem in od tedaj naprej gori v vseh jamah. Ogenj je radost in zaščitnik vsake

družine, z njim sta premagana noč in zima, in z njegovo pomočjo je postalo meso divjih živali užitno. Nihče ne sme dopustiti, da ugasne ogenj na domačem ognjišču; če izgine ogenj z zemlje, človek ne bo mogel več živeti brez njega.

Gro-ho je pripovedoval tudi o burnih doživljajih z lova, ki so Kra-gulo jako zanimali. Tako je zvedela med drugim, kako se ujame mamut, velikanska žival, ki je petkrat in celo šestkrat večja od človeka in ki je tako močna, da izruje cel hrast s svojim rilcem in s svojimi dolgimi okli.

V dolini izkopljejo ljudje jamo in jo pokrijejo z vejami. Ko pride mamut do nje, pade v napravljeno past. Lovci takoj obkolijo žival; puščice in sulice s kremenovimi ostmi padajo nanjo od vseh strani. Pogumnejši lovci se poženejo celo na žival, se drže za njeno dolgo dlako in jo obdelujejo s kamenenimi sekirami. Mamut polagoma peša, kri teče iz širokih ran, s kopjem ga oslepe; končno pade, zadnjikrat zarika in pogine.

(Dalje prihodnjič.)

